

Наталія БЕЛІЧКО,
кандидат мистецтвознавства

**ОКСАНА СТОРЧАЙ. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В КИЇВСЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ (1834–1924 рр.). – К.: «ЩЕК», 2009. – 335 с.**

Тема освіти, а особливо мистецької, є важливою і актуальною, оскільки академічна освіта завжди була основою основ для митців у їх майбутніх підкореннях творчих вершин. Але в різні історичні епохи до цього питання ставились по-різному – від повного заперечення потреби в освіті до вимоги її обов'язкової наявності. Ще у XVII ст. брати Карраччі заснували в Болоньї «Академію тих, хто став на істинну путь». З цього розпочалось становлення певної програми академічної мистецької освіти і такого напрямку, як «академізм». І хоча цей термін викликає й певні негативні асоціації, проте беззаперечною перевагою академічної освіти була можливість опанування студентами «добротного» рисунка та робота з натурю.

Саме викладанню рисунка, живопису та архітектури в Київському університеті св. Володимира присвячено перший розділ книги Оксани Сторчай.

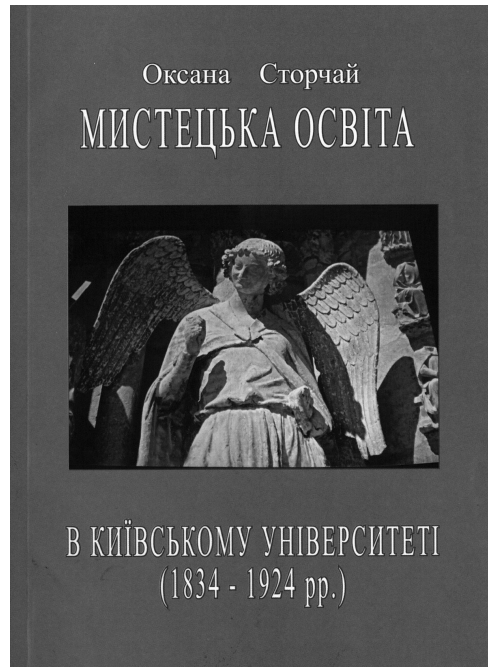
Художня освіта в університеті була спрямована на розвиток загального культурного рівня студентів (випуск фахівців за програмою не передбачався).

Одним із перших викладачів новоствореного університету став Б. Клембовський, який, окрім викладання малюнка, також відіграв значну роль у формуванні університетської художньої колекції як необхідної навчальної бази, що згодом набула статусу Музею красних мистецтв. Саме під час викладацької діяльності Б. Клембовського розглядався проєкт створення Київської школи рисунка й живопису для виховання професійних художників. Це відбувалося за сприяння Петербурзької академії мистецтв та її президента О. Оленіна, який у поданні до Миколи I зазначав, що відряджений у «Малороссийские губернии»

В. Григорович «видел отличные дарования в тамошних художниках-самоучках. Почему Григорович и полагает весьма полезным учредить в Киеве Школу Живописи, которая, без сомнения, произведет успехи необыкновенные».

Наступником Б. Клембовського став К. Павлов, випускник Петербурзької академії мистецтв. О. Сторчай подає цікаві відомості й про його найталановитіших учнів – Я. де Бальмена (першого ілюстратора творів Т. Шевченка), А. Мокрицького (майбутнього професора Московського училища живопису, скульптури і архітектури) та інших, а також досліджує впровадження в університеті архітектурної освіти і діяльність на цій ниві видатних педагогів Ф. Меховича та О. Беретті.

Другий розділ присвячений становленню при університеті кафедри теорії та історії мистецтва. Авторка всебічно висвітлює педагогічну діяльність П. Павлова, А. Прахова, Г. Павлуцького. Розглядається не лише їх внесок у викладацьку роботу, а й суттєвий вплив на розвиток мистецтвознавчої науки в Києві. Так, зокрема, зазначається, що «А. Прахов був одним з перших фундаторів національної школи, що спеціалізувалася на вивченні давньоруського і візантійського мистецтва, і в цьому його велика заслуга перед наукою». А. Прахов читав також курс історії античного мистецтва.

Збереглися цікаві спогади учнів, з яких постає незвична побудова самих лекцій та загальна методика викладання. З 1890 року, одночасно з А. Праховим, на кафедрі починає викладати Г. Павлуцький.

Г. Павлуцький був одним із засновників вітчизняної школи мистецтвознавства і довгий час вважався чи не єдиним істориком українського мистецтва. Заслужений професор університету св. Володимира, доктор теорії та історії мистецтва, саме він уперше ввів до академічного курсу лекції з історії сучасного українського мистецтва. Відома його участь у виданні «Древности Украины». Учнями Г. Павлуцького були такі видатні особистості, як Ф. Ернст та Д. Щербаківський.

Вочевидь, сам предмет дослідження О. Сторчай зумовив стиль її праці, що вирізняється докладним, чітко систематизованим, суто «академічним» викладом матеріалу. Водночас розповідь доповнена цікавими фактами, подробицями з життя, що урізноманітнює виклад і розбавляє певну «сухість» наукового дослідження.

Численні публікації дослідниці в наукових збірниках були апробацією розробки даної теми і вже на цій стадії привернули увагу фахівців-мистецтвознавців фундаментальністю наукового пошуку.

Особливо вражають у монографії О. Сторчай розширені примітки, що складають майже половину книжкового блоку. Авторка відмовилась від загальноприйнятого списку літератури. Натомість примітки виконують функцію розширеної бібліографії. У них наводяться не лише коментарі автора чи посилання на певні документальні свідчення, – практично в кожній позиції О. Сторчай подає вичерпний список літератури, як вітчизняної, так і зарубіжної, архівних джерел, що дає досить повне уявлення про видання, присвячені означеному питанню. Чим більше заглиблюєшся у вивчення приміток, тим більше усвідомлюєш, яка титанічна праця прихована за цими рядками. Це не може не викликати захвату й поваги до високого професіоналізму автора.

У монографії відтворюється картина культурно-освітніх процесів, що відбувались у Києві в середині та другій половині XIX ст. Зокрема, з нової точки зору розкривається роль Київського університету св. Володимира у становленні мистецької освіти, а також його значення як наукового осередку розвитку вітчизняного мистецтвознавства. Завдяки самовідданій праці Оксани Сторчай постає новий погляд на діяльність таких визначних постатей української культури, як Г. Павлуцький та О. Беретті.

Марина ГРИНИШИНА,
доктор мистецтвознавства

ДО СКАРБНИЧКИ ТЕАТРОЗНАВЧОЇ НАУКИ (Рецензія на «Театрально-драматичний словник XX століття» А. Баканурського та В. Корнієнка)

Сьогодні вітчизняне театрознавство просто-таки потерпає через відсутність допоміжної наукової літератури, яка передовсім формує термінологічний та понятійний апарат, без якого жодна наука не здатна продуктивно функціонувати. Тим ціннішим фактом і поважнішою справою є видання «Театрально-драматичного словника XX століття», створеного доктором мистецтвознавства, професором, відомим театрознавцем А.Г. Баканурським у співавторстві з кандидатом мистецтвознавства, знавцем історії й сьогодення французького театру, фахівцем з питань організації театральної справи В. Корнієнком.

Водночас не можна сказати, що зазначена праця з'явилась у порожньому просторі. Ще з 1990-х українські театрознавці активно користуються «Словарем театру» П. Паві, тим паче, що 2006 року завдяки зусиллям співробітників кафедри театрознавства та акторської майстерності ЛНУ ім. І. Франка побачило світ наступне (доповнене) його видання українською (Париж, 2002). Наступного року А.Г. Баканурський у співавторстві з доктором мистецтвознавства, професором А.П. Овчин-